

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1946

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

39 — ΤΣΩΡΤΣΙΑ — 39

ΑΘΗΝΑΙ

EDITH SITWELL

ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Ο Δημήτριος Καπετανάκης πέθανε στις 9 Μαρτίου 1944, σ' ηλικία μόλις τριάντα δύο χρονών.

Με τόν τραγικό θάνατο αυτής της νέας ύπαρξης, που έμοιαζε ακόμα και πιο μικρός απ' την ηλικία του, και που είχε μυαλό και πνεύμα τό ίδιο ώμορφα, δλόφωτα και φωτεινά, ή Άγγλία όσο και ή Ελλάδα έχασαν ένα μεγάλο συγγραφέα.

Δέν μπορεί νά χωρέσει άμφιβολία τί σημασία έχει ή άπώλεια αυτή για μās. Ο Καπετανάκης ήταν ένα δν προωρισμένο νά είναι αιώνια νέο· παρ' όλη τή λυπημένη σοφία του, τό μυαλό του ήταν φλογερό κι είχε τό ήρωϊκό Έλληνικό πνεύμα, με κάτι τ' άθλητικό μέσα σ' αυτό, γιατί ποτέ δέν ήταν σέ κατάσταση πλαδαρής άνεσης. Σάν άνθρωπος τής σκέψης ήταν τό ίδιο βαθύς βουτηχτής και βαθύς σκαφτιάς. Μά άνόμοιος στά δντα αυτά που διαφορετικά τούς έμοιαζε τόσο πολύ, δέν παρέμενε κάτι ξεχωρο απ' τό στοιχείο που έξερευνούσε. Ήταν τό ίδιο τό στοιχείο.

Τό τάλαντό του σάν ποιητού και σάν κριτικού φαίνεται στην ύποφαινόμενη, τό ίδιο μεγάλο. Είχαν μιá παράξενη βαθύτητα «Ποίηση», είπε στην όμιλία του για τή νεοελληνική ποίηση «σημαίνει γλώσσα - τή βαθύτερη ούσία τής γλώσσας». Μεταχειριζότανε τ' άγγλικά όπως ο Κόνραντ, μονάχος μεσ' τούς άνθρώπους που δέν είχαν γεννηθεί σ' αυτήν τή γλώσσα, τήν μεταχειριζότανε—με έμφυτη λεπτότητα, με φινέτσα και με τέλειαν αντίληψη όλων τών άποχρώσεων και τών ποικιλιών τής έννοιας. Τό μυϊκό του σύστημα είχε συντονιστεί μ' αυτήν και στά ποιήματά του τ' άγγλικά οί μύς βρίσκονται σ' άπόλυτο έλεγχο και είναι ικανοί για κάθε προσπάθεια δύναμης και λεπτότητας.

Μεταχειριζότανε κατά κανόνα τετράστιχα με σφιχτοδεμένο δεκασύλλαβο ή όχτασύλλαβο και διαφορετικούς συνδυασμούς από ρίμες· κι' έπιτύχαινε σέ κείνο που μπορεί νά θεωρηθεί στενό πλαίσιο, μεγάλη ποικιλία. Καμμιά φορά μεταχειριζότανε ένα shut-open, ένα shut-open σύστημα ρίμας κι' αυτό, σέ όχτασύλλαβα ή δεκασύλλαβα τετράστιχα όπου οί άπλές λέξεις τής συνηθισμένης όμιλίας μπαίνουν, είνε πολύ δύσκολο νά τό χειριστεί κανείς μ' έπιτυχία. Ο Ντράϊστέν έγραψε για τό δεκασύλλαβο: «Ο», (ό ποιητής) «προχωρά άργά με δέκα μικρές λέξεις σέ κάθε στίχο και συμπληρώνει τόν αριθμό τών δέκα με «far to» και «unto» κι' όλα τά ώραία παραγεμίσματα που μπορεί νά βρεί, έτσι που τις τραβά

στην άκρη άλλου ένα στίχου· ενώ ή έννοια μένει κουρασμένη μισοδρομής».

Ο νέος όμως αυτός ποιητής κινότανε με τέλεια άνεση μέσα στο πλαίσιο αυτό: φαινότανε σ' αυτόν φυσικό, τό σώμα τής ποίησης.

Στό «Άβελ» μεταχειρίστηκε τό δεκασύλλαβο, με ρίμα Α-Β, Α-Β. Στό «Έμιλυ Ντίκινσον» κινόταν με μεγάλη τέχνη σέ τετράστιχα του όχτασύλλαβου, έξασύλλαβου τύπου—τή μορφή που χρησιμοποίησε με πολλήν άσχήμια ή ίδια ή Έμιλυ Ντίκινσον (ύστερούσε περίεργα στο τεχνικό μέρος) κι' ο Α.Ε. Χάουσμάν, που ή τεχνική του ήταν μόνο έλάχιστα καλύτερη απ' τή δική της. Στόν Χάουσμάν ή μορφή φαινόταν σάν πρόσθετη, πιο πολύ ένα ντύμα παρά ένα σώμα, κάτι φορεμένο σά στήριγμα για τήν άναπηρία του. Η Έμιλυ Ντίκινσον μεταχειριζότανε λίγο τή μορφή αυτή, φαντάζομαι, γιατί είχε ξεγελαστεί από τή φαινομενική της εύκολία και λίγο γιατί ο θολός μουδιαστικός θόρυβος τών θρησκευτικών ύμνων ήταν πάντα στ' αυτιά της.

Θυμάται κανείς ξαφνισμένος άμα μελετάει αυτούς τούς δυό συγγραφείς πώς (όπως είπα άλλου) ή πλατειά φαντασία που δείχνει τό μεγάλο ποίημα του Μάρβελ «Στήν ντροπαλή κυρά του» και τό μεγάλο ποίημα του κ. Έλιοτ «Μουρμουρίσματα τής Άθανασίας» διαφυλάγεται μέσα στον έξεζητημένο όχτασύλλαβο κι' αυτό μάλιστα κάμει πιο μεγάλη τήν έντύπωση, μās δείχνει, στο στενό του μνήμα, τόν αιώσιο σκελετό. Που βρίσκεται ή διαφορά; Στό ότι αισθανόμαστε ένα συγκρατημένο, και τρομερό πάθος κάτω απ' τούς στίχους του Μάρβελ και του Έλιοτ, μιá έκρηχτική δύναμη νά βράζει κάτω απ' τήν επιφάνεια του στίχου;

Στήν «Έμιλυ Ντίκινσον» ο Δημήτρης Καπετανάκης μεταχειρίστηκε τετράστιχα τής μορφής 8-6, 8-6, γιατί αυτός ήταν ο τρόπος τής έκφρασης του ύποκείμενου του θέματός του, γιατί χωρίς έξαίρεση εισερχόταν στην ύλική περιοχή του θέματός του και γινόταν ένα με τήν ψυχή του. Σ' αυτό τό ποίημα έπέτυχε τόν άντικειμενικό του σκοπό μ' ένα τρόπο που είναι σχεδόν τρομαχτικός.

Θά ξαναγυρίσω σ' αυτό τό ποίημα άργότερα. Αυτή τή στιγμή μ' ένδιαφέρουν οί γενικές γραμμές.

Σ' όλα του τά ποιήματα ο Καπετανάκης μεταχειρίστηκε άπλές λέξεις. Καμμιά φορά μιá λέξη τής καθομιλούμενης ξεγλυστρουσέ μεσ' τό στίχο: αυτή είναι ή μόνη ένδειξη

πού μᾶς δείχνει πῶς δὲν ἔγραψε στὴ μητρική του γλῶσσα, γιατί αὐτὲς οἱ ἐντελῶς σπάνιες ἐξαιρέσεις ἔμπαιναν γιὰ νὰ κάμουν μιὰ ἐντύπωση ἄνεσης. Ἦταν τέλεια περιττή.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ δοκιμίου του «Μιὰ ματιὰ στὴν Ἀγγλικὴ ποίηση» (Penguin New Writing, ἀριθ. 19) ἀναφέρει αὐτὴ τὴ φράση τοῦ Κιέρκεγκαρντ: «Ἄς μὴν εἶναι τὰ λόγια μας σὰν λουλούδια πού εἶναι στὰ χωράφια σήμερα καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὰ ρίχνουν στὸ φούρνο, ὄχι σὰν λουλούδια ἀκόμα κι' ἂν στὴ λαμπρότη τους ξεπερνᾶνε τὸ μεγαλεῖο τοῦ Σολομῶντα».

Μ' αὐτὴν τὴν παράξενη αἴσθηση τῆς διάρκειας, μιᾶς ὑπαρξῆς πέρα ἀπ' τὰ πράγματα πού ξεφεύγουν, ἀποστέρησε τὸ στίχο του ἀπὸ κάθε σχεδὸν ὕλικὸ στολίδι πού μπορούσε νὰ εἶναι φευγαλέο.

Γι' αὐτὸ τὰ λόγια του εἶναι ἀπλᾶ, οἱ εἰκόνες σπάνιες. «Οἱ εἰκόνες», ὅπως εἶπε ὁ Κόλεριντζ, «ἀπὸ μόνες τους δὲν χαρακτηρίζουν τὸν ποιητὴ. Γίνονται ἀποδείξεις γνήσιου ταλέντου μόνο σ' ἐκείνη τὴν ἔχταση πού μεταπλάθονται ἀπὸ ἓνα κυριαρχοῦν πάθος ἢ ἀπὸ συνταιριασμένες σκέψεις ἢ εἰκόνες ζωντανεμένες ἀπ' αὐτὸ τὸ πάθος· ἢ ὅταν ἔχουν γι' ἀποτέλεσμα νὰ περιορίζουν τὸ πλῆθος σ' ἐνότητα ἢ τὴ διαδοχὴ στὸ στιγμιαῖο· ἢ, τέλος, ὅταν ἀνθρώπινη καὶ διανοητικὴ ζωὴ διοχετεύεται σ' αὐτὲς ἀπ' τὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητῆ».

Ὁ Καπετανάκης εἶχε ἓνα ἀπίστευτο ταλέντο νὰ περιορίζει τὸ πλῆθος σ' ἐνότητα.

Τὰ ποιήματα αὐτὰ δὲν ἔχουν τίποτα τὸ περιττό—δὲν ἔχουν περιβλήματα, στολίδια. Μέσα τους ἢ ματιὰ του εἶναι σὰν ἓνα φῶς ἀπὸ προβολέα πού ψάχνει μιὰ ἐξαιρετικὰ μακρὰ βαθειὰ σήραγγα, ἔτσι πού ἔχομε τὴ βεβαιότητα τοῦ τί βρίσκεται στὴν ἄκρη.

Φορὲς τὸ φῶς εἶναι τόσο ἐκτυφλωτικὸ πού στὴν ἀρχὴ πιστεύουμε πῶς δὲ βλέπουμε. Μὰ αὐτὸ εἶναι πλάνη, τὰ βλέπουμε ὅλα—πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα πού φανταζόμαστε πῶς ὑπάρχουν.

Παρ' ὅλη τὴ λυπημένη σοφία τους καὶ τὴ μεγάλη βαθύτητά τους, τὰ ποιήματα ἔχουν νειᾶτα. Ποτὲ ὅμως δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἄνοιξη, τὴν εὐτυχία τῶν νειάτων ἢ τὴν ἀνάπτυξη. Ἐνδιαφερόταν μὲ πάθος γιὰ τίς κινήσεις τῆς ψυχῆς. Δὲν ἔβλεπε ἢ δὲν ἐνδιαφερόταν στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, στὰ φαινόμενα τῆς Φύσης. Ὅπως εἶναι μιὰ πόλη, τὰ ποιήματα εἶναι περιτοιχισμένα μὲ πέτρα· πάνω τους ὅμως εἶναι ὁ ἀχανὲς οὐρανός.

Εἶναι ποιήματα μιᾶς πόλης ὅσο καὶ τὰ κατὰ τ' ἄλλα ἀπόλυτα διαφοροτικὰ ποιήματα τοῦ Μπωντλαίρ.

Τὰ ποιήματα τοῦ Καπετανάκη εἶναι ἐξαιρετικὰ παράξενα κι' ἢ ἀντίληψη τῆς μεγάλης παραξενιᾶς τους ὀλοένα μεγαλώνει μέσα σου ἀντὶ νὰ μικραίνει. Ἡ συμπύκνωση τοῦ νοήματος εἶναι τόσο καταπληχτικὴ πού σοῦ δίνει πότε (ὅπως εἶπα παραπάνω)

τὴν αἴσθηση ἀπὸ φῶς ἐκτυφλωτικὸ, πότε μιανοῦ δυνατοῦ καὶ τρομεροῦ σκότους, μιᾶς πεμπτουσίας δύναμης, σχεδὸν σὰν μιὰ ζωντανὴ παρουσία.

Ἄν εἶχε ζήσει αἰσθάνεται κανεὶς πῶς θὰ εἶχε ἐξερευνηθεῖ ἄλλο ἓνα εἶδος τραγωδίας τῆς καρδιάς καὶ μπορεῖ νὰ εἶχε γράψει (μὲ τὴν ἀνάλογη διαφορὰ τῆς ἐθνικότητας) ποιήματα σὰν τοῦ Χάρντυ τὸ «A Tramp-woman's Tragedy». Εἶναι ἀδύνατο νὰ συγκρίνεις ἓνα ποιητὴ μ' ἄλλον, μὰ ἢ συμπύκνωση, τὸ σκοτάδι πού ἀκολουθιέται ἀπὸ ἓνα φῶς ἐκτυφλωτικὸ πού βρίσκει κανεὶς σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ Καπετανάκη ἔχουν κάποια ὁμοιότητα μ' αὐτὲς τίς ἀρετὲς τοῦ Χάρντυ.

Τὸ «Ἄβελ» πού δημοσιεύτηκε στὸ Penguin New Writing, ἀριθ. 16, εἶναι ἓνα καταπληχτικὸ ποίημα, πυκνὸ σὲ νόημα καὶ τρομαχτικοῦ βάθους, ἀντίληψης καὶ συγκέντρωσης. Εἶναι γραμμένο πάνω σ' ἓνα παγκόσμιο θέμα καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἀκούεται ἢ συμπόνια μιᾶς μεγάλης καρδιάς:

My brother Cain, the wounded, liked to sit
Brushing my shoulder, by the staring water
Of life, or death, in cinemas half-lit
By scenes of peace that always turned to slaughter.

He liked to talk to me. His eager voice
Whispered the puzzle of his bleeding thirst,
Or prayed me not to make my final choice
Unless we had a chat about it first.

And then he chose the final pain for me.
I do not blame his nature: he's my brother;
Nor what you call the times: our love was free,
Would be the same at any time; but rather

The ageless ambiguity of things,
Which makes our life mean death, our love be hate.
My blood that streams across the bedroom sings
'I am my brother opening the gate.' *

*Ὁ ἀδερφός μου ὁ Κάιν, ὁ πληγωμένος, ἀγαποῦσε νὰ
[κάθεται
Χαϊδεύοντας τὸν ὤμο μου, κοντὰ στὸ γλαρὸ νερὸ
Τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου, σὲ κινηματογράφους μισο-
[φωτισμένους
Ἄπὸ σκηνὲς εἰρήνης πού πάντα ἐξελισσότανε σὲ μα-
[κελλεῖο·

Τοῦ ἄρεσε νὰ μοῦ μιλάει. Ἡ ζωερὴ φωνὴ του
Μουρμούριζε τὸ αἰνίγμα τῆς αἱμάσσουσας δίψας του
Ἦ μὲ παρακάλεσε νὰ μὴ κάμω τὴν ὀριστικὴ μου ἐκλογή
Προτοῦ τὰ ποῦμα μαζί πρῶτα.

Κι' ὕστερα διάλεξε τὸν τελικὸ γιὰ μένα πόνο.
Δὲν κατηγορᾶω τὸ φυσικὸ του: εἶναι ὁ ἀδερφός μου,
Ὅστ' αὐτὸ πού ὀνομάζετε καιροῦς· ἢ ἀγάπη μας
[ἦταν ἐλεύθερη,
Θὰ ἦταν ἢ ἴδια ὁποιοδήποτε καιρὸ· μὰ περισσότερο

Τὴν ἀχρονη διφορούμενη ἔννοια τῶν πραιμάτων
Πού κάμει τὴ ζωὴ μας νὰ σημαίνει θάνατο, τὴν ἀγά-
[πη μας νὰ εἶναι μίσος·
Τὸ αἷμα μου πού κυλάει μεσ' ἀπ' τὴν κρεββατοκά-
[μαρα τραγουδάει
Ἐἶμαι ὁ ἀδερφός μου πού ἀνοίγει τὴν ξώθυρα.

Τό ποίημα αλλάζει, σχεδόν από στίχο σέ στίχο, από επίπεδο σ' επίπεδο και καθένα κάνει τό ίδιο βαθειά έντύπωση, εΐναι τό ίδιο βαρύ σέ νόημα. Τό αίμα πού χύνεται εΐναι τό αίμα τής ανθρωπότητας· καμμιά όμως φορά όλη ή ανθρωπότητα μαζεύεται σ' ένα δν μονάχα πού υποφέρει, έναν "Ανθρωπο παρεξηγημένο και νοούντα τά πάντα, θυσιασμένο στην τυφλή κι' αιμάσσουσα δίψα πού ή αίτια της δέν μπορεί ν' άνευρεθεί και θεραπευθεί. Ή κρεββατοκάμαρα πού ανάμεσό της τό αίμα τρέχει εΐναι όλος ό κόσμος— ή τό θέατρο μιās συνηθισμένης ποταπής δολοφονίας.

Στόν πρώτο στίχο μās λέγεται πώς κι' ό φονιάς, επίσης, έχει πληγωθεί, έχει υποφέρει. Ποιά ήταν ή άφορμή του τραύματος; Κάποια άγνωστη αίτια, πού κείται βαθειά κάτω άπ' τό σημερινό μας πολιτισμό; Ξέρουμε μονάχα πώς κι' αυτός υπόφερε, εΐναι αξιολύπητος... εΐναι στη φύση του και στόν πόνο του ένα (όπως μαθαίνουμε άπό τόν επόμενο στίχο) μέ τό θυμα του. Στόν πρώτο στίχο εξαγγέλλεται τό θέμα πάνω στό όποιο θά χτιστεί τό ποίημα— τό θέμα πού θά εξελιχτεί στό:

« . . . I do not blame his nature: he's my brother

 but rather
 The ageless ambiguity of things.»*

'Απ' τόν πρώτο στίχο, μέ την παγκόσμια σημασία του, έρχόμαστε στό άτομο πού εΐναι κοντά νά θυσιαστεί— ένας άπ' τούς κοινούς ανθρώπους μιās πόλης, κυττάζοντας τά τρομερά προβλήματα τής ζωής και του θάνατου σά νά ήσαν μιά παράμερη παράσταση— μη καταλαβαίνοντας ποτέ πώς κι' αυτός σμίγει μ' αυτά— μη βλέποντας ποτέ πώς κι' οι πιο συνηθισμένες άπασχολήσεις τους κρατάν μέσα τους τόν σπόρο τής καταστροφής.

Μά αυτό δέν εΐναι όλο. 'Ο στίχος αυτός, μέ τό βάθος και τό συμπυκνωμένο νόημά του, πάει πολύ πέρα άπό κάθε έξεγερση. "Όταν ξαναδιαβάσεις τό ποίημα, τό νόημά του πλαταίνει. Νέες προεχτάσεις διακλαδίζονται σέ νέες κατευθύνσεις. Στόν τρομαχτικό στίχο

«Whispered the puzzle of his bleeding thirst.»**

τό κεντρικό πρόβλημα τής ανθρωπότητας βρίσκει τή διατύπωση του.

'Η φωνή πού μιλάει στόν "Αβελ εΐναι φορές ή φωνή τής ανθρωπότητας πού μι-

* « . . . Δέν κατηγορώ τό φυσικό του: εΐναι ό αδερφός μου

.
 μά περισσότερο

Τήν άχρονη διφορούμενη έννοια τών πραγμάτων.»

** «Μουρμούριζε τό αίτημα τής αιμάσσουσας δίψας του»

λάει στό άτομο πού πρέπει νά πεθάνει για νά ζήσει ό αδελφός του— εΐναι φορές ή φωνή τής δημοκρατίας, ή αδερφότητα πού μπορεί νά χάσουμε μόνο και μόνο άπό έλλειψη κατανόησης. Φορές εΐναι οι φωνές τών 'Αρχόντων του κόσμου, πού διστάζουν στό χείλος τής καταστροφής... κυττάζοντας τό έργο πού παίζεται... προσμένοντας τήν άποκάλυψη πού θά λύσει τό αίτημα τής «αιμάσσουσας δίψας»— τής δίψας πού εΐναι άποτέλεσμα τραύματος. 'Ασφαλώς πρέπει νά ύπάρχει κάποια εξήγηση και τρόπος θεραπείας· ή θυσία δέ θά εΐναι αναγκαία. Καμμιά όμως εξήγηση δέ δίνεται και τό ποίημα τελειώνει μέ τό θάνατο πού επιβάλλεται στόν "Ανθρωπο άπό τόν αδερφό του—τό θάνατο πού οδηγεί στη λύτρωση.

Συγκρινόμενα μ' αυτό τό έντατικά παράξενο ποίημα, μέ τή μεγάλη του βαθύτητα πού μās οδηγεί στό κέντρο του κόσμου, τά βύθια τής καρδιάς, τήν κεντρικήν όρμη άπ' όπου σκέψεις και κινήσεις ξεπετάν, πολλά ποιήματα γραμμένα άπό νεαρόπληχτους τής εποχής μας φαίνονται επιφανειακά. Οι ακόλουθοί στίχοι προέρχονται άπό ένα ποίημα πού βρέθηκε μέσα στα χαρτιά του Καπετανάκη ύστερα άπ' τό θάνατό του και πού φαίνεται νά εΐναι τό ταΐρι του θαυμάσιου «"Αβελ». Σίγουρα γεννήθηκε άπό τήν ίδιαν όρμην:

«We met at noon under the Sun's crude stare
 Which makes the wrong look equal to the right.
 Our limbs were dazzled, and to flee the glare
 We bathed our love in blood, our souls in night.»*

Φορές τά ποιήματα έχουν τή δύναμη και τήν άκίνησία πού μοιάζει μέ τήν πέτρα, μόνο πού ή ζωή εΐναι βαθειά φυτεμένη μέσα τους. Κι' ύστερα ξεπετιέται άπ' αυτήν τήν άκίνησία μιá διαδοχή άπό τρομερούς στίχους:

«What does your craving for atonement call
 Out of the depths of man-begetting dread?
 A phantom, or the thought that after all
 Murder means less than nothing to the dead.»**

Τό ποίημα άπ' όπου παρθήκανε αυτές οι γραμμές εΐναι ένα ποίημα πάλης, θανατερού άγώνα, μά στίχοι τό ίδιο δίχως έλπίδα πού

* «'Απαντηθήκαμε μεσημεριάτικα κάτ' άπ' του "Ηλίου
 [τό σκληρό κύτταγμα
 Πού κάνει τό στραβό νά φαίνεται σάν τό σωστό.
 Τά γόνατά μας ήταν μεθυσμένα άπ' τό φώς και για
 [νά γλυτώσουμε άπ' τή λάμψη
 Βυθίσαμε τόν έρωτά μας σ' αίμα, τίς ψυχές μας στη
 [νύχτα».

** «Τί καλεΐ ή λαχτάρα σου για εξιλέωση
 'Απ' τά βύθια του δέους τής ανθρώπινης σύλληψης;
 "Ένα φάντασμα ή ή σκέψη πώς στό ύστερο
 ή δολοφονία δέ σημαίνει τίποτα, μά τίποτα στους
 [νεκρούς».

δμως δεν μπορεί να νικηθεί απαντώνται συχνά στο μέσο της ακινησίας.

Το ποίημα «Έμιλυ Ντίκινσον» (New Writing and Daylight, Χειμώνας, 1943-4) που ανάφερα κιόλας, δείχνει μια δύναμη κατανόησης, μια πλέρια αντίληψη της τραγωδίας που κάρφωσε ένα φυσικά μάλλον φτηνό πλάσμα στην άκρη της άβυσσου:

I stand like a deserted church
That would much rather be
A garden with a hopping bird
Or with a humming bee.

I did not want eternity,
I only begged for time:
In the trim head of chastity
The bells of madness chime . . . *

Οι στίχοι αυτοί δίνουν μιά ιδέα ολάκαυρου του ποιήματος. Αυτή η βαθύτητα, αυτή η κατανοητική, βαθειά διαπεραστική ματιά, αυτή η συμπάθεια που δεν είχε τίποτα το ξένο, γιατί έσμιγε την εσωτερική ζωή του ποιητή με του θέματός του, έκαμε τον Καπετανάκη μεγάλο κριτικό. Τα μαρτύρια του Ντοστογιέφσκι (ή οδύνη των σκοταδιών απ' όπου πρέπει νάρθει το φως), οι φόβοι, το σκουλήκι στη ρίζα του Στέφαν Γκεόργκε—αυτά όλα τα υπόφερε και τα κατανοούσε σα να τα είχε ζήσει μέσα στη ζωή του. Στο δοκίμιό του για τον Ντοστογιέφσκι (New Writing and Daylight: Χειμώνας, 1943-4) έγραψε: «Μας λέγεται στο βιβλίο του 'Ιώβ πως όταν μιιά φορά ο Θεός παινεύτηκε στο Σατανά για την «τελειότητα και την ευσύτητα» του ανθρώπου επί της γης, ο Σατανάς παρατήρησε: «Δέν έφτιασες μιιά μάντρα γύρω του και γύρω στο σπίτι του και γύρω από ό,τι έχει απ' όλες τις πλευρές;... Μά απλωσε τώρα το χέρι σου και πείραζε όλα όσα έχει και θά σε βλαστημήσει κατάμουτρα».

«Υπάρχουν δυό λογιώ συγγραφείς. Αυτοί που έχουν τον κόσμο τους προφυλαγμένο από μιιά μάντρα και που οι αλήθειές τους δεν έχουν κανένα χαρακτήρα διαφορούμενο κι' αυτοί που ο κόσμος τους δεν είναι προφυλαγμένος από τίποτα ενάντια στις δυνάμεις του χάους και που μοιραία οι αλήθειές τους θά είναι διαφορούμενες, άφου, γι' αυτούς, δεν υπάρχει γραμμή διαχωριστική ανάμεσα στα πράγματα που υπάρχουν και τα πράγματα που δεν υπάρχουν. Η Τζάϊην

* Στέκουμαι σαν μιιά έρημη έκκλησιά
που θά προτίμασε να ήταν
ένος κήπος μ' ένα πηδηχτό πουλι
ή με μιιά μέλισσα που ζουζουνάει.

Με θέλησα την αιωνιότη,
Παρακάλεσα μονάχα για καιρό:
Στο σιγουρισμένο κεφάλι της άγνότητας
Οι καμπάνες της τρέλλας χτυπάν . . . *

Όστεν είναι ένα τυπικό παράδειγμα της πρώτης, ο Ντοστογιέφσκι της δεύτερης ομάδας των συγγραφέων».

Ο Καπετανάκης ανήκε στη δεύτερη κατηγορία. Δεν υπάρχει τίποτα το άνετο και το γλυκό μεσ' το έργο του.

Πάντα, στην κριτική του, υπάρχει μιιά καταπληχτική δύναμη που φωτίζει.

«Η Ισορροπία», έγραψε στο «Μιά ματιά στην Άγγλική Ποίηση» (Penguin New Writing, άριθ. 19) «είναι το μυστικό του άγγλικού πνεύματος». Προσθέτει, όμως, πως «όλοι οι μεγάλοι Άγγλοι ποιητές διατάραξαν την Ισορροπία που βγαίνει απ' το πνεύμα της γλώσσας τους. Η δύναμη στην ποίηση αρχίζει με την άγωνία».

Αυτός ο νέος με τη μεγάλη κι' ολόφωτη ψυχή και τις μεγάλες άρετές, που είχε τόσα να χάσει, που είχε βέβαια ένα μεγάλο μέλλον, φαίνεται σαν την έπιμονή της νεότητας που πάλαιψε με το θάνατο πάνω σε σιδερένιο άλωνι... Πόσο χαρακτηριστικός είναι ο τόπος της πάλης... Κι' αυτός, το ίδιο, έδειξε αυτό το εύγενικό θάρρος μπροστά στο θάνατο, αυτή τη βαθειά σοφία που έβλεπε πέρα απ' το σκοτάδι που έρχόνταν.

Τι κι' αν «όλη μας ή άγάπη

Έγινεν ένας στείρος πυρετός;»

καθώς έγραψε στο τελευταίο συμπληρωμένο ποίημα της ζωής του, «Τά νησιά της Ελλάδας»:

«The sun is not in love with us,
Nor the corrosive sea,
Yet both will burn our dried-up flesh
In deep intimacy

With stubborn tongues of living death
And heavy snakes of fire
Which writhe and hiss and crack the Greek
Myth of the singing lyre.

The dusty fig-tree cries for help,
The peasants kill one snake,
While in our rocky heart the Gods
Of marble hush and break.

After long ages all our love
Became a barren fever,
Which makes us glow in martyrdom
More beautiful than ever.

Yet when the burning horses force
Apollo to dismount
And reet with us at last, he says
That beauty does not count» *

* «Ο ήλιος δέν εινε έρωτευμένος μαζί μας
Μηδ' ή διαβρωτική θάλασσα
Κι' όμως κι' οι δυό θά κάψουν τό ξεραμένο κρέας μας
Βαθειά σμιγμένοι.

Έδω πάλι μεταχειρίζεται τή μορφή 8-6, 8-6. Είναι όμως ένα παράξενο, ωραίο ποίημα με τήν άγρια κι' όμως άμνησικάκη λύπη του, τήν τραγική του προσωποποίηση. Μέσα σ' αυτό μάς λέει πώς όλα είναι μάταια—ή άγάπη μας κι' ή ζωή κι' ό θάνατος τοϋ ήλιου. Άκόμα και τά ήρωικά μας πά-

θια είναι μάταια.

Κι' όμως είχε τό ψηλό κι' εύγενικό πνεύμα "Έλληνα ήρωα. Αυτό δέ θα χαθεί για μάς.

Γιά τήν άπώλεια τών ποιημάτων εκείνων που δέ θα γραφούν ποτέ δέν έμπιστεύομαι τόν έαυτό μου νά μιλήσω.

Μεταφρ. ΑΛΕΞ. Σ. ΒΕΪΝΟΓΛΟΥ

Μ' επίμονες γλώσσες άρμηροϋ θανάτου
Και βαρειά φίδια φωτιās
Ποδ μαραίνουν και σφυρίζουν και ραγίζουν τόν "Έλ-
ληνικό
Μυθο τής τραγουδιστής λύρας.

*Η σκονισμένη συκιά φωνάζει βοήθεια,
Δυό χωριάτες σκοτώνουν ένα φίδι
*Ένώ στις βραχώδεις ψυχές μας οι Θεοί
*Από μάρμαρο σωπαίνουν και σπάζουν.

"Υστερ' από μακρούς αιώνες δλη μας ή άγάπη
"Έγινεν ένας στείρος πυρετός
Ποϋ μάς κάνει νά λάμπουμε σέ μαρτύριο
Πιο ωραίο από ποτέ.

Κι' όμως όταν τά ξαναμμένα άλογα κάνουν
Τόν "Απόλλωνα νά ξεπεζέψει
Και νά ξεκουραστεί επί τέλους με μάς, λέει
Πώς ή όμορφιά δέν έχει σημασία.»

